

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД ГРАДИШКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК

ОБРАЋИВАЧ:
Одјељење за привреду и
пољопривреду

И Н Ф О Р М А Ц И Ј А

о стању у пољопривреди на подручју града Градишка за 2019. годину

Градишка, јули 2020. године

Град Градишка, са свим својим природним и другим ресурсима, спада у ред већих произвођача хране како у Републици Српској тако и шире.

Већи дио становништва нашег града живи у сеоском подручју и бави се полуинтензивно и интензивно пољопривредном производњом. Производња већине пољопривредних култура у знатној мјери превазилази потребе становништва нашег града, те се исти пласирају на уже и шире тржиште.

ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Најважније природно богатство нашег града је Пољопривредно земљиште. Градишка се налази у сјеверозападном дијелу Републике Српске, захватајући већи дио Лијевче поља и Поткозарја, са површином од 762 km² (76164 ha). Од укупне површине града, пољопривредно земљиште заузима 50003 ha (66 %), од чега је обрадиво 46624 ha. Под шумама је 20877 ha или 27 % укупне површине града.

Из наведених података се види да Градишка располаже знатним пољопривредним, односно обрадивим површинама земљишта, као незамјењивим ресурсом у пољопривредој производњи.

Пољопривредно земљиште, шуме, минерална и друга богатства представљају наше природне ресурсе и чине битну претпоставку за интензиван развој примарне пољопривредне производње, прехранбено - прерађивачке индустрије, дрво - прерађивачке индустрије и других сектора привређивања.

Према подацима из АПИФ-а, закључно са 30.10.2013. године укупно је било регистровано 4339 пољопривредних газдинстава на подручју града Градишка, док је до 31.12.2019. године пререгистрацију извршило 2622 газдинстава. На основу тих података у наредној табели приказана је структура земљишта по културама:

Табела 1. Површине земљишта по културама

Култура	Површина земљишта регистрована 30.10.2013. године, ha	Површина земљишта регистрована 31.12.2019. године, ha
Њива	20407,82	12492,98
Башта и врт	9,96	0,05
Воћњак	841,36	626,92
Виноград	2,02	1,10
Ливада	3051,49	1888,71
Пашњак	1083,82	609,20
Шума	2275,26	696,49
Рибњак	0,73	0
Трстици и мочваре	113,81	38,04
Неплодно	11,01	0
Остало	247,23	93,61
УКУПНО	28044,55	16447,10

Процес пререгистрације је започео 01.11.2013. године и он се одвија у континуитету. По садашњем систему регистрације воде се два регистра. Један је регистар пољопривредних газдинстава и у њега се уписују физичка лица и правни субјекти који обављају пољопривредну производњу. Други је регистар корисника подстицајних средстава у који су уписана сва пољопривредна газдинства која су истовремено уписана у регистар газдинстава и физичка лица са пребивалиштем или правни субјекти са сједиштем у Републици Српској (градови, општине, удружења, задруге и слично) који не обављају пољопривредну производњу, а у складу са посебним прописима могу да остваре право на

новчане подстицаје .

Крајем 2019. године уочена је стагнација броја пререгистрованих пољопривредних произвођача. Разлог томе су обавезе након пререгистрације, од којих су најзначајнији доприноси за здравствено осигурање које морају уплаћивати сви они који су регистровани, зависно од статуса у коме се налази носиоц газдинства, односно газдинство (незапослен, запослен, пензионер, комерцијално или некомерцијално газдинство).

Према подацима из АПИФ-а, у наредној табели је дата структура пољопривредних газдинстава на основу површине земљишног посједа:

Табела 2. Величина пољопривредног посједа

Величина пољопр. газдинства, ha	Број пољ. газдинстава на крају 2013.године	%	Број пољ. газдинстава на крају 2018.године	%	Број пољ. газдинстава на крају 2019.године	%	Разлика у броју регистрованих газдинстава 2013/2019
< 5	2519	58,05	1781	63,36	1624	61,94	- 895
5 - 10	1339	30,86	711	25,30	652	24,87	- 687
10 - 20	397	9,15	245	8,71	252	9,61	- 145
20 - 50	64	1,48	59	2,10	78	2,97	+ 14
50 - 100	9	0,20	5	0,18	6	0,23	- 3
> 100	11	0,26	10	0,35	10	0,38	- 1
Укупно:	4339	100	2811	100	2622	100	

Из претходне табеле се може уочити да је процентуално структура пољопривредних газдинстава по величини посједа прије и после пререгистрације прилично једнака, односно да је највише газдинстава са мањом површином посједа на којем остварују своју егзистенцију, већином производећи поврће, воће и дијелом храну за стоку. Из табеле се такође види да је дошло до благог повећања броја већих пољопривредних газдинстава, да ли из разлога укрупњавања земљишта или су ново регистрована газдинствима, углавном се ради о произвођачима који се баве пољопривредном производом за тржиште.

СЈЕТВА ПОЉОПРИВРЕДНИХ КУЛТУРА

Почетак пољопривредне сезоне 2019. годину је обиљежио период без веће количине падавина, због чега је припрема за сјетву кукуруза била отежана. Међутим, касније је био релативно добар распоред падавина, тако да су регистровани добри приноси код већине ратарских и повртарских култура. На парцелама на којима је примјењена комплетна агротехника, принос пшенице је био 5 до 6 t/ha, јечма преко 5 t/ha, соје од 2,5 до 3,5 t/ha . Дobar принос је забиљежен и код наше најзначајније житарице, кукуруза од око 8 t/ha. Све више произвођача, због промјене климе, односно појава сушних периода током вегетативног периода, уводи системе за наводњавање, јер је то једини начин да се остваре добри приноси готово свих пољопривредних култура.

Структура сјетве по културама у 2019. године је приказана у табели 3., а упоређена је са 2012. годином када су пољопривредни произвођачи пријављивали сјетвене површине по културама у сврху остваривања субвенција. Међутим, подаци из 2012. године нису обухватили укупне сјетвене површине нашег града (јер ни тада није све земљиште било регистровано), али се могу узети као репрезентативан узорак за статистичку процјену.

Табела 3. Сјетвене површине по пољопривредним културама у прољетној и јесењој сјетви и површине воћњака за 2012. и 2019. годину:

Култура	Површине у 2012.години (на основу пријава), ha	Статистички подаци за 2019.годину, ha
- кукуруз	9530,41	12000,00
- јара жита (јечам,зоб)	988,35	1000,00
- уљарице (соја,сунцокрет)	245,40	450,00
- ароматично и љековито биље	1,00	-
- крмно биље	302,80	4280,00
- поврће	582,10	1011,00
Укупно прољеће:	11650,06	18741,00
- пшеница	2016,57	3500,00
- раж	3,90	-
- јечам	463,90	1500,00
- зоб	245,40	1000,00
- тритикале	182,85	1000,00
- уљана репица		300,00
- крмно биље		80,00
Укупно јесен:	2912,62	7380,00
Укупне сјетвене површине	14562,68	26121,00
Површине воћњака	1261,30	

ВОЋАРСТВО

Познато је да су агроклиматски услови на подручју нашег града повољни за воћарску производњу, те је из тих, а и повољних тржишних услова до 2012. године била експанзија у заснивању нових, високо интензивних засада воћа, углавном у брдском, а понегдје и у равничарском дијелу нашег града. Од 2012. године нема значајнијег повећања засада, прије свега због штета које ова производња трпи у континуитету у назад неколико година (Табела 5.).

На подручју града Градишка има засађено око 1750 хектара разних воћних врста, међутим, због штета на воћу које се дешавају у континуитету, а дијелом и због неповољних тржишних услова дошло је до запуштања одређених површина под засадама, тако да се процјењује да је у функцији око 1550 хектара засада. Производњом се бави око 350 воћара. Највећи број индивидуалних произвођача има засаде воћа на површинама од 1 – 5 ha, а мањи број од 5 – 15 и више ha. Поред индивидуалних произвођача производњом воћа се бави и неколико предузећа, која имају производњу на 100 и више хектара.

Према доступним подацима, у наредној табели је дат преглед површина интензивних засада воћа који су тренурно у функцији.

Табела 4. Површине засада воћа по врстама

Врста воћа	Површина у ha	Од укупне површине воћа у %	Просјечни приноси у t/ha	Планирани годишњи принос у t
Јабука	1000	65,72	35	35000
Крушка	320	20,57	25	8000
Шљива	150	9,14	25	3750
Бресква,трешња, вишња, дуња	80	4,57	20	1600

Укупно	1550	100		48350
---------------	-------------	------------	--	--------------

У ранијем периоду, прије примјене савремених агротехничких мјера, приноси воћа су се кретали од 15 – 20 t/ha. Интензивирањем воћарске производње, односно изградњом система за наводњавање, постављањем противградних мрежа, система орошавања ради заштите од мраза и примјеном савремене технологије, ниво производње код појединих произвођача данас достиже 50 - 60 t/ha јабуке, 30 - 40 t/ha крушке и 35 t/ha шљиве.

Повољни временски услови, добар распоред падавина, имали су за резултат да се производна 2019. година окарактерише као родна година.

За разлику од 2018. године, када је откупна цијена прве класе јабуке Ајдаред у берби била од 0,35 до 0,38 KM/kg, стање са продајом воћа у јесен 2019. године је било знатно боље. Откупљивачи су јабуку прве класе, већ у берби плаћали преко 0,50 KM/kg. Појава екстремно ниских температура на просторима Пољске, Аустрије, Њемачке, Холандије али и Србије и Македоније условиле су смањење увоза воћа на наше тржиште. Прилика да се воће ускладишти и касније прода по знатно вишим цијенама није искориштена. Изузетно лоше чување јабуке у сезони 2018. године, задуженост воћара, високе цијене агрохемикалија, авансно плаћање за амбалажу проузроковале су страх код произвођача и потребу да се произведено воће пошто пото што прије прода. Забиљежен је велики број случајева да се због добре цијене индустријске јабуке (0,20 до 0,25 KM/kg) у 2019. години произвођачи стресу јабуку са гране и тако конзумну јабуку нуде као сировину за прераду. Недостатак квалитетних откупљивача, који су у прилици понудити и амбалажу за бербу, заједно са услугом чувања воћа, неминовно води до понављања истих проблема из године у годину.

Савремена воћарска производња данас је незамислива без складишних простора тј. хладњача. На подручју нашег града налазе се четири хладњаче већег смјештајног капацитета и то у Градишци 7000 тона, Требовљанима 3200 тона, Горњим Подградцима 2200 тона и Турјаку 1000 тона. Поред наведених, изграђен је и значајан број мањих хладњача на газдинствима индивидуалних пољопривредних произвођача (1600 тона), тако да је укупан смјештајни капацитет хладњача на подручју града Градишка око 15000 t (1500 вагона). Међутим, то је још увијек недовољно, с обзиром на количину воћа која се произведе.

ШТЕТЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

Пољопривредну производњу нашег града, константно од 2012. до 2019. године прате проблеми узроковани елементарним непогодама: мраз, поплаве, град, снијег. Једино 2013. године није било природних непогода, али је био проблем у воћарству са тржишним вишком производа, јер су остварени високи приноси из разлога што претходне године због мраза није било рода, тако да је откупна цијена воћа била ниска у односу на цијену коштања.

Табела 5. Преглед штета у пољопривреди за период 2012.- 2019. година:

Година	Врста непогоде	Врста производње	Износ штете у KM
9/10.04.2012.	Мраз	Воће и поврће	24,02 милиона
26.05. и 25.06.2014.	Град	Воће и поврће	11,51 милион
05. и 09. 2014.	Поплаве	Ратарство и сточарство	2,15 милиона
14.05.2015.	Град	Воће, поврће, жито	4,17 милиона
25/26.04.и 05.06.2016.	Мраз и град	Воће и поврће (мало)	17,81 милион

02. до 07.01.2016.	Снијег/урушавање објеката	Пластеници, стакленици и штале	0,86 милиона
21/22.04.2017.	Мраз	Воће	16,05 милиона
март/април 2018.	Поплаве	Озима жита и крмно биље	0,16 милиона
18.05., 13.06. и 01.09.2018.	Град	Поврће, ратарске и дијелом воћарске културе	4,81 милион
мај 2019.	Поплаве	Ратарске културе	0,18 милиона
07.07. и 18.07.2019.	Град	Ратарске и дијелом воћарске културе	3,16 милиона
Укупно:			84,88 милиона

Временске неприлике нису ни у 2019. години заобиле наше пољопривредне произвођаче. Услед обилнијих киша током маја мјесеца, у неколико мјесних заједница је дошло до плављења ратарских култура, што је свакако узроковало штете на истим. Током љета, дошло је до појаве града, који је узроковао штете на ратарским културама, те мањим дијелом на засадима воћа.

СТОЧАРСТВО

Стоچارство има веома важно мјесто у структури пољопривредне производње нашег града, јер се остварују значајни приходи, прије све у говедарству, кроз производњу млијека.

Производња млијека је један од сигурнијих извора прихода и егзистенције пољопривредних произвођача, јер произвођачи имају сигуран откуп, а значајна средства се остваре и кроз премију за произведено млијеко. Из тих разлога све већи број произвођача гради нове или адаптира постојеће штале за музне краве са циљем проширења стада, а тиме и повећања производње млијека. Преко 4000 музних крава на подручју града, годишње произведе око 20 милиона литара млијека. Највише млијека произведу већи произвођачи, њих око 80, чији су капацитети фарми од 10 до 200 музних грла. Ови произвођачи цјелокупну производњу млијека пласирају на тржиште. Остала производња млијека се одвија у индивидуалним пољопривредним газдинствима која посједују од једне до двије, ријетко више крава и који један дио произведеног млијека користе за властите потребе, а други за продају.

Поред производње млијека, годишње се улови око 4000 јунади. Тов око 3000 јунади је сконцентрисан код већих произвођача, чији су товни капацитети од 30 до 2000 грла. Остатак това се одвија на мањим пољопривредним газдинствима, који годишње тове до двадесет грла за тржиште.

Значајно мјесто у сточаркој производњи заузима и свињарство, са око 8000 расплодних крмача и око 50000 товних свиња годишње, излазне тежине око 100 kg. Око 20000 свиња се улови код 15 – 20 већих произвођача, чији су капацитети од 500 – 5000 товљеника годишње, а остало код мањих произвођача. На подручју нашег града преко 200 пољопривредних газдинстава бави се производњом свиња, чији су смјештајни капацитети од 10 до 1000 крмача.

Све више се у нашим селима почињу држати и овце, те се процјењује да одраслих женских грла има око 7000, која дају значајан број јагњади за тов. Већ дужи период јагњад имају стабилну цијену на тржишту, стога је то, а вјероватно и због лакшег рада око оваца, разлог повећавања њиховог броја.

Поред наведених грана сточарства, значајно мјесто заузима и перадарство, производња бројлера. На подручју нашег града налази се 30 објеката за тов пилића у власништву 22 пољопривредна газдинства. Капацитет свих објеката је око 300000 товних пилића у једном турнусу, што значи да се годишње може уволити око 1500000 пилића, и произвести око 3 милиона kg свјежег пилећег меса.

На подручју нашег града значајно мјесто има и пчеларство са око 6600 кошница у

којима се, зависно од доступне пчелиње паше, може произвести око 66000 kg меда годишње.

Табела 6. Бројно стање стоке на дан 31.12.2019. године (према подацима из АПИФ-а)

Ред. број	Врста стоке	Број грла/кљунова
1.	Краве	3552
2.	Телад и јунад	9233
3.	Коњи	88
4.	Крмаче	7796
5.	Остале свиње	43754
6.	Овце	10601
7.	Козе	260
8.	Бројлери (један турнус)	232650

У претходној табели дати су подаци на бази 2622 регистрована газдинства и они представљају приближно стање укупног сточног фонда на подручју града, те су добра полазна основа за даље анализе. Наиме, ту су укључени сви већи произвођачи, тако да стварно стање не одступа пуно од података наведених у датој табели.

СУБВЕНЦИЈЕ

Пољопривредна производња је изложена разним утицајима, како климатским тако и тржишним, које је тешко или немогуће предвидјети. Управо из тих разлога се врши њено субвенцирање, како би она била економски одржива. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, а и град Градишка, сваке године обезбјеђује подстицајна средства за разне видове пољопривредне производње.

Ресорно Министарство сваке године доноси План утрошка средстава предвиђених за подстицај пољопривреде. У 2019. години кроз разне видове подршке је исплаћено 70,99 милиона КМ. Од наведеног износа, пољопривредним произвођачима са подручја нашег града је исплаћено 11,76 милиона КМ (16,56 %). По висини исплаћених подстицаја Градишка је друга, одмах иза Бијељине. Управо овај податак нам показује колики је обим пољопривредне производње града Градишка.

Поред горе наведених средстава и град је као и сваке године, издвојио одређена средства за пољопривреду. Средства су пласирана за биљну и сточарску производњу, рад пољопривредних удружења, едукације, стручне екскурзије и друго.

Поред наведеног, издвојена су и средства за одржавање разних пољопривредних манифестација од којих издвајамо:

- Дани воћа „Поткозарје 2019“, која је одржана 12.09.2019. године у Горњим Подградцима у кругу основне школе. На овој манифестацији учествовало је 111 излагача из Градишке, Српца, Рибника, Приједора, Козарске Дубице и Костајнице.

- „16. регионална изложба стоке“ која је организована заједно са Ресором за пружање стручних услуга у пољопривреди МПШ и В Републике Српске. Изложба је одржана 21.09.2019. године на Хиподрому. Учествовао је 41 узгајивач стоке, перади и кунића из Градишке, Козарске Дубице, Српца, Прњавора, Теслића и Тешња.

Овакве и сличне манифестације које се одржавју током године, имају за циљ промоцију пољопривредне производње, те упознавања ужег и ширег окружења са производима које наши произвођачи могу понудити на тржиште.